

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Stand van zaken Coronacrisis

Kernboodschap

De coronacrisis heeft een grote impact op onze gemeente. We hebben nog steeds te maken met coronamaatregelen, die per 1 december zijn vastgelegd in de Tijdelijke Wet Maatregelen Covid-19. Daarnaast heeft corona invloed op bijna alle beleidsterreinen waar de gemeente mee te maken heeft. Hierbij bieden wij u een stand van zaken van de crisisstructuur én een overzicht van de impact per thema. De inventarisatie van de impact per thema vindt u in de bijlage bij deze informatienota.

Toelichting

Het is zacht uitgedrukt dat 2020 anders verliep dan we hadden gewild. We leven al 9 maanden met beperkingen in het dagelijks leven. Mensen verloren naasten aan het coronavirus. Soms zonder echt afscheid te kunnen nemen. Anderen zitten in grote onzekerheid door de economische gevolgen van de crisis. Ondernemers weten niet of het bedrijf dat ze hebben opgebouwd kan overleven. En we willen elkaar zo graag ontmoeten maar het mag niet. Mondkapjes op straat en videobellen zijn het nieuwe normaal.

De impact van de coronacrisis is enorm en overviel ons allemaal. Dat was voor de gemeente niet anders. De Werkorganisatie Druten Wijchen stond opeens in een nieuwe realiteit. De coronacrisis werd de hoogste prioriteit en alle lopende werkzaamheden werden onzeker. We werkten in een constant veranderende nationale, regionale en lokale crisisstructuur, en tegelijkertijd veranderde de inhoud van het werk. De dynamiek van de crisis zorgde ervoor dat elke week anders was.

Sinds begin van de crisis informeerden we de gemeenteraad via corona raadsupdates. In het begin wekelijks en nu op momenten dat er nieuwe ontwikkelingen zijn. In veel nota's staan nu ook de effecten van de coronacrisis. Echter, de dynamiek van de crisis blijft groot waardoor we voortdurend moeten bijsturen. Informatie van vandaag kan morgen alweer achterhaald zijn. Desondanks maken we nu voor u de balans op.

Crisisstructuur tot 1 december: noodverordeningen

Tot 1 december lagen de landelijke corona maatregelen vast in noodverordeningen van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid. Na elke persconferentie gaf de Minister van volksgezondheid opdracht aan de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's om een nieuwe noodverordening vast te stellen. Burgemeester Bruls van Nijmegen is voorzitter van onze Veiligheidsregio Gelderland-Zuid.

De regionale crisisorganisatie van de Veiligheidsregio werd opgeschaald naar GRIP-4. Het hoogste niveau. Bij een GRIP 4 is er een multidisciplinaire crisisorganisatie bestaande uit vertegenwoordigers van gemeenten (genoemd 'bevolkingszorg'), politie, brandweer en geneeskundige zorg. Ook is er een regionaal beleidsteam (RBT): een wekelijks overleg van alle burgemeesters in de Veiligheidsregio. De Voorzitter van de Veiligheidsregio is voorzitter van het RBT, en neemt uiteindelijk het besluit. Hij is immers verantwoordelijk voor de handhaving van de maatregelen.

Binnen de WDW is in maart een corona crisisorganisatie ingericht. De centrale coördinatie ligt bij een corona kernteam, ondersteund door vele actieteams voor specifieke thema's (bijvoorbeeld actieteam horeca, actieteam sport, etc.). De crisisorganisatie van de WDW beantwoordt vragen van inwoners, verenigingen en ondernemers over de actuele coronamaatregelen. Bijvoorbeeld "Is het toegestaan als we met een X aantal personen een bepaalde activiteit ondernemen?" of "Valt mijn bedrijf onder de uitzonderingen in de noodverordening?".

Bij onduidelijkheid over de interpretatie van de noodverordening is er afstemming met de veiligheidsregio en met beide burgemeesters. Regelmatig is er een bestuurlijk overleg waarin burgemeesters en crisisteam de actuele ontwikkelingen bespreken en de burgemeesters indien nodig besluiten nemen op verzoeken vanuit de samenleving.

Crisisstructuur vanaf 1 december: Tijdelijke Wet Maatregelen Covid-19

Per 1 december zijn noodverordeningen vervangen door de Tijdelijke Wet Maatregelen Covid-19 (TWM). In de volksmond de Covid-wet. De wet is eigenlijk een kader dat bepaalt dát de Minister van volksgezondheid maatregelen mag nemen om het coronavirus te bestrijden. De maatregelen zelf liggen vast in een ministeriële regeling.

Als in een persconferentie aanscherpingen of versoepelingen worden aangekondigd, dan past het kabinet de ministeriële regeling aan. Het parlement heeft dan 1 week om de maatregelen goed te keuren of af te wijzen. Op moment van schrijven is dit voor het laatst gebeurd op 14 december, toen de *lockdown* werd vastgelegd in een ministeriële regeling. Daarnaast is via een algemene maatregel van bestuur (AMvB) de 1,5 meter veilige afstand bepaald. Via een aanvullende ministeriële regeling is ook de mondkapjesplicht ingevoerd.

Door de invoering van de TWM verandert de inhoud van de coronamaatregelen niet, maar veranderen wél de bestuurlijke rollen en verantwoordelijkheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is om zoveel mogelijk terug te gaan naar normale bestuurlijke verhoudingen. Veel taken die lagen bij de voorzitter van de Veiligheidsregio liggen nu bij de burgemeester. Hierdoor is lokaal maatwerk mogelijk. Ook krijgt de gemeenteraad een rol in de TWM.

De belangrijkste wijzigingen per 1 december zijn als volgt:

Verantwoordelijkheid voor handhaving

De burgemeester is verantwoordelijk voor de handhaving onder de TWM. In de dagelijkse praktijk voor de handhavers maakt dit weinig verschil uit. Maar als handhavend opgetreden wordt dan ondertekent de burgemeester het besluit. Bezwaren tegen deze besluiten worden ook behandeld door de gemeente.

Als de besmettingsgraad daalt volgt er mogelijk (weer) differentiatie tussen regio's qua maatregelen. De TWM biedt dan ruimte voor lokaal maatwerk. Bijvoorbeeld doordat de burgemeester bepaalde gebieden aan kan wijzen waar de maatregelen gelden.

Ontheffing door de burgemeester

De burgemeester is nu bevoegd om in bijzondere situaties ontheffing te verlenen van bepaalde coronamaatregelen. De burgemeester kan ontheffing verlenen van het verbod op groepsvorming, openstelling van publieke plaatsen, en evenementen. Het is niet mogelijk om ontheffing te verlenen op de 1,5 meter afstand. Er moet altijd sprake zijn van een bijzondere omstandigheid: algemene ontheffingen zijn niet toegestaan. Ook is het mogelijk om voorwaarden te verbinden aan een ontheffing. Bijvoorbeeld extra hygiënemaatregelen.

De burgemeester wordt door de wet geacht zeer terughoudend om te gaan met ontheffingen. Een ontheffing kan alleen in zeer bijzondere gevallen. Denk bijvoorbeeld aan de recente stille tocht n.a.v. het zinloos geweld incident in de gemeente Wijchen. Daarnaast is het verplicht om altijd advies van de GGD in te winnen, en kiezen we er voor om altijd regionaal af te stemmen via de Veiligheidsregio. Het is namelijk onwenselijk als bepaalde uitzonderingen worden gemaakt in één gemeente maar in de buurgemeente niet.

Taken van de voorzitter van de Veiligheidsregio

De voorzitter van de Veiligheidsregio blijft een coördinerende en signalerende functie hebben. Burgemeesters delen met de voorzitter het lokale beeld. Bijvoorbeeld "worden de regels goed nageleefd, welke knelpunten zien we. Die neemt deze informatie mee naar het landelijke Veiligheidsberaad van alle Veiligheidsregio's. Daarnaast kan de voorzitter van de Veiligheidsregio ingrijpen als bepaalde besluiten van de burgemeester een ongewenst bovenlokaal effect hebben.

Omdat regionale afstemming wenselijk blijft hebben gemeenten afgesproken om de huidige crisisorganisatie van de Veiligheidsregio in stand te laten. Dat betekent dat er een wekelijks Regionaal Beleidsteam (RBT) blijft bestaan, zodat afstemming tussen de 14 burgemeesters plaatsvindt. Daarnaast blijft er een regionale crisisorganisatie die gemeenten adviseert en zorgt voor afstemming rond ontheffingen. Dat verlicht de druk op het ambtelijk apparaat van gemeenten.

Rol van de gemeenteraad

Een belangrijk uitgangspunt van de Tijdelijke Wet Maatregelen Covid-19 is dat we teruggaan naar de reguliere bestuurlijke verhoudingen. Noodverordeningen zijn niet geschikt voor maatregelen op de lange termijn, omdat er nauwelijks democratische controle op is. De TWM regelt, naast betrokkenheid van het parlement, dat ook gemeenteraden een sterkere positie krijgen.

De burgemeester is verantwoordelijk voor het afleggen van verantwoording aan de gemeenteraad over het coronabeleid. Denk daarbij aan verantwoording over het verlenen van ontheffingen. Verantwoording vindt meestal achteraf plaats over genomen besluiten. Maar betrekken van de raad kan al vooraf, zodat raad en burgemeester afspraken kunnen maken over op welke wijze en op welke momenten de raad geïnformeerd wordt.

Verantwoording in de zin van de TWM heeft te maken met de coronamaatregelen, maar daarnaast heeft het College natuurlijk haar reguliere verantwoordingsplicht over het gevoerde beleid. De coronacrisis heeft uiteraard invloed op dat beleid.

Impact van de coronacrisis op reguliere beleid

Naast de acute coronamaatregelen is in juni gestart met een WDW transitieteam. We merkten dat heel veel medewerkers op een of andere manier bezig waren met de crisis, ook als ze niet betrokken waren bij de noodmaatregelen. Doel van het transitieteam was om in beeld te krijgen of we gevolgen van de crisis voldoende in beeld hebben: de *transitie* naar het nieuwe normaal.

Het WDW transitieteam heeft een WDW brede uitvraag gedaan met vervolginterviews over de gevolgen van de coronacrisis. Dit hebben we per thema verwerkt in een inventarisatie. Die vindt u als bijlage bij deze informatienota. Deze inventarisatie is nadrukkelijk géén uitputtend overzicht van alle gevolgen. Het geeft op hoofdlijnen weer welke opgaves we zien en hoe we dat oppakken. In afzonderlijke raadsstukken leest u hier meer over. Bijvoorbeeld in de reguliere financiële rapportages leest u al over de financiële impact op de gemeente. In deze inventarisatie herhalen we die informatie niet.

Uitvoering of Vervolgstappen

Met deze nota geven wij u als raad een actuele stand van zaken over de gevolgen van de coronacrisis. Zowel qua coronamaatregelen en crisisstructuur, als de impact op het reguliere beleid. Uiteraard blijft het college de gemeenteraad informeren. Maar het is aan de raad om aan te geven in hoeverre deze informatievoorziening voorziet in de behoefte.

Het presidium heeft aangegeven een debat te willen voeren over de gevolgen van de coronacrisis. Deze nota kan hiervoor de basis vormen.